

**AHMED HAMDÎ'NİN
MANZUM ABDÛLVEHHÂB-I GÂZÎ MENÂKIBI**

Alim YILDIZ*

Özet

Geleneksel İslam edebiyatında edebi türlerden biri olan menâkıbnâmelere Türk edebiyatında da oldukça rağbet edilmiştir. Türk edebiyatında daha çok manzum şekliyle görülen bu türün önemli örnekleri bulunmaktadır.

Bu makalede Ahmed Hamdî'nin Abdülvehhâb-ı Gâzî Menâkıbı ele alınmıştır.

İki bölümden oluşan makalenin ilk bölümünde Ahmed Hamdî'nin menâkıbnâmesi incelenmiş, ikinci bölümünde ise metnin orijinal hali verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk edebiyatı, şiir, Ahmed Hamdî, Menâkıbnâme.

**Ahmed Hamdî's Poetic Explanation of the Menâkıb
of Abdulvehhâb-ı Gazi**

Abstract

Which is one of the traditional Islamic literature, literary genres menâkıbnâmes Turkish literature was also quite popular. Turkish

---

* Prof. Dr., CÜ İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı ABD Öğretim Üyesi
(yildizalim@hotmail.com).

literature are important examples of this species in more poetic form.

In this article, we studied Menâkıbnâme's Ahmed Hamdî. The article consist of two chapter. In the first chapter, we studied Menâkıbnâme's Ahmed Hamdî. In the second chapter, the original text of Ahmed Hamdî's Manâkıbnâme's Abdulvahhâb-ı Gâzî has been given.

Key Words: Turkish Literature, Poem, Ahmed Hamdî, Menâkıbnâme.

Edebiyatımızda Menâkıbnâmeler

İslâm edebiyatlarında bir velînin hayatı etrâfında oluşmuş olan menkıbeleri ya da kerâmetleri anlatan dînî-tasavvufî eserlere *menâkıbnâme* denilmektedir.

Başlangıçtan itibaren iki tür menâkıbnâme yazılmıştır. Birincisi, dînî kahramanların, din uğruna savaşanların biyografik hayatları, mâcerâları ve olağanüstü kuvvetlerinden söz eden, *Dânişmendnâme* ve *Battâlnâme* gibi destânî ve hamâsî menâkıbnâmeler; ikincisi, zühd ve takvâsıyla şöret bulmuş velîleri konu edinen menâkıbnâmelerdir. Velîlere ait menâkıbnâmeleri de işlenen konular itibariyle üç kısma ayırmak mümkündür.

1. Zühd ve takvâsıyla öne çıkan velî menâkıbnâmeleri (İbrahim Edhem (ö. 778) vb. gibi).
2. Tarikat kurucusu velîlerin menâkıbnâmeleri (Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 1273) vb. gibi).
3. Zühd ve takvâ adı altında siyâsî bir akımın savunucusu olan velîlerin menâkıbnâmeleri (Bedreddin Simâvî (ö. 1420) vb. gibi).

Menâkıbnâmelerin daha çok tekke-tasavvuf muhitinde gelişmesi ve halka yönelik olması bu tür eserlerde sâde ve yalın bir dil kullanılmasına sebep olmuştur. Menâkıbnâmelerin diğer edebî eserlerden ayrılan yanları, telif veya derleme olsun, çoğunlukla kısa bölümler hâlinde tertip edilmiş, şekil, içerik, dil ve uslûp özellikleridir. Halk zihninde iyice yer etmiş olan kerâmet nevinden olağanüstü hadiselerin değişik tip ve zümrelere mal edilmesiyle yer yer anonim birer nitelik kazanan olayların yer aldığı menâkıbnâmelerin bir kısmı, tarihî gerçeklere tam bir uygunluk gösteren kronolojik eserlerdir. Konu edilen velîler hakkında en güvenilir kaynak olan bu tür menâkıbnâmeler, rastgele derlenmiş menâkıbnâme-

lerden çok daha değerli kültür eserleridir. Bunlardan pek çoğunda, meşhur tekke şairlerinin şiirlerine yer verilmiştir.

Tasavvufî akımların IX. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamış olması nedeniyle yaygınlaşan menkıbelerin ilk örnekleri, büyük velilerin yaşadıkları bölgelerde yazılmış olan tarih kitaplarında görülür. Tabakât kitaplarının yazılmaya başlandığı X. yüzyılda çeşitli tasavvufî eserlerde menkıbelere oldukça geniş yer verilmiştir. Sülemî'nin *Tabakâtu's-Sûfiyye'si*, Kuşeyrî (v. 465/1703)'nin *er-Risâle fi İlmi't-Tasavvufu*, Ebû Nu'aym'ın *Hilyetü'l-Evliyâ'sı* ve Hucvirî (v. 470/1077)'nin *Keşfü'l-Mahcûb'*unda velîlere dair menkıbeler bulunmaktadır.

İlk müstakil menâkıbnâmelerin ortaya çıkışı XI. yüzyılda görülür. Arap edebiyatında görülen bu tür çalışmaların yoğunluğu, büyük velîler ile çevrelerindeki menkıbelerini didaktik bir muhtevâ ile anlatır. *Devhatü's-Safâ* ve *Esrâru't-Tevhîd fi Makâmâtî's-Şeyh Ebî Sa'îd* bu türün örneklerindedir. Bundan sonra, çerçeve daha da genişlediğinden, tarikat içinde önemli bir yeri olan birçok velî için menâkıbnâmeler yazılmaya başlanmıştır. Özellikle XIII. yüzyıldan sonra, İslâm dünyasının hemen her yerinde kuvvetli bir menâkıbnâme edebiyatının ortaya çıktığı görülür. Arapça menâkıbnâmelerin yanında Farsça ve Türkçe olarak da menâkıbnâmeler yazılmıştır.

Menâkıbnâmeler, yazıldıkları dönemlerin bir bakıma dinî, siyâsî, psikolojik ve sosyal panoraması niteliğini taşır. Menâkıbnâmeler Hıristiyan edebiyatlarında da önemli bir yer tutmuş ve XIX. yüzyıldan itibaren Avrupalı bilginler, bu tür batılı eserleri dinî, tarihî ve sosyolojik açıdan araştırmaya ve incelemeye başlamışlardır.

Menâkıbnâme geleneği Türkler arasında oldukça yaygındır. Karahanlı Devleti'nin ilk hükümdârı Satuk Buğra Han'ın kişiliği etrafında yazılmış olan *Tezkire-i Satuk Buğra Han* (telîfi: XI. yy. sonu)'dan itibaren Türk toplumlarında oldukça rağbet gören *Alp-Eren hikâyeleri* menkıbevi bir üslupla anlatılmıştır. İslâm'ı, daha çok tasavvuf yoluyla öğrenen ve yaşayan Orta Asya Türkleri arasında Şamanların ve Budist azizlerin gösterdikleri olağanüstü hâllerin hâlâ canlılıklarını korumuş olmaları menâkıbnâmeler için yeterli ortamı hazırlamıştır. Bu nedenle Orta Asya'da ilk Türk tarikatı olan Yeseviyye'nin kurucusu Ahmed Yesevî'nin menkıbeleri, bütün Türkler arasında kolayca yayılmıştır.

Gerek Selçuklular gerekse Moğollardan kaçıp Anadolu'ya gelen İran asıllı mutasavvıflar arasında sözlü bir gelenek hâlinde gelişen menâkıbeler, XIII. yüzyıldan sonra Anadolu'da canlanan tasavvufî hayatın da etkisiyle yazıya geçirilmeye başlanmıştır. XIV. yüzyılda Abdalân-ı Rûm adı verilen savaşçı dervişlerin etkileri sadece tarikat çevrelerinde değil, halk ve asker arasında da geniş yankılar uyandırmıştır. XV. yüzyıldan itibaren menâkıbnâme türü Osmanlı sahasında büyük bir gelişme göstermiş ve tekke ve zâviyelerin kapatılmalarına kadar da yaygın bir şekilde yazılmaya devam edilmiştir.

Türk edebiyatında yüzden fazla menâkıbnâme kaleme alınmıştır. Bunlardan çoğu, edebiyat tarihi için de çok değerli kaynak özelliği taşımaktadırlar.

Bu eserler, muhteva olarak, Sâkıb Mustafa Dede'nin *Sefîne-i Nefise fi'l-Menâkıbı'l-Mevleviyye'si*, Yusuf Sinân'ın *Silsile-i Tarikat-ı Sünbüliyye* isimli eseri ile Ebû Rıdvân Sâdık Vicdânî'nin *Tomar-ı Turuk-ı Aliyye'si* gibi, ya bir tarikata âit olurlar, ya da Müstakîmzâde Saadeddîn'in *Menâkıb-ı İmâm-ı A'zam'ı*; Şevkî-i Kadîm'in *Menâkıb-ı Emîr Sultân'ı*; Abdurrazzâk'ın *Menâkıb-ı Şeyh Vefâ'sı* ve Şeyh Enîsî'nin *Menâkıb-ı Akşemseddin'i* gibi bir velîyi konu edinirler.

Türk edebiyatında manzum menâkıbnâmeler de oldukça önemlidir. Sünbül Sinan ve silsilesi için Muhammed Kayyimzâde ve Kürkçüzâde'nin *Silsiletü'n-Nûr'u*, Lokmânî Dede'nin *Menâkıb-ı Mevlânâ'sı* ile Derviş Ahmed'in *Menâkıbnâme-i Kemâl Ümmî* isimli eseri manzum menâkıbnâme örneklerindedir.

Türk edebiyatında, yazarı bilinmeyen *Menâkıb-ı Abdülkâdir Geylânî*, *Menâkıb-ı Seyyid Ahmed er-Rifâ'î* ve *Velâyetnâme* gibi önemli menâkıbnâmeler de vardır¹.

Hakkında manzum menâkıbnâme yazılardan birisi de Abdülvehhâb-ı Gâzî'dir. Sivas'ın manevî önderlerinden kabul edilen Abdülvehhâb-ı Gâzî için, tespitlerimize göre, üç ayrı manzûme kaleme alınmıştır. Bu manzûmelerden ilki, makalemizin de konusu olan XVIII. yüzyıl şairlerinden Sivaslı Ahmed Hamdî'ye aittir. İkincisi Ahmed Hamdî'nin

¹ Menâkıbnâmelerle ilgili bkz. Ahmet Yaşar Ocak, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, Ankara 1997; Ahmet Yaşar Ocak, Mustafa Kutlu, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul 1986, VI, 253-257; İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara tsz., s. 329-331.

oğlu Sivas müftüsü Numan Efendi (ö. 1768)'nin², üçüncüsü ise Ahmed Sûzî (ö. 1830)'nindir³.

Menkıbeye geçmeden önce şairi hakkında bilgi verelim.

Ahmed Hamdi

XVII-XVIII. yüzyılda yaşamış olan Ahmed Hamdî'nin doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Şairle ilgili bilgi veren iki kaynaktan birisi Vehbi Cem Aşkun'un *Sivas Şairleri*, diğeri ise İbrahim Arslanoğlu'nun *Sivas Meşhurları*'dır.

Bu iki eserde de şairle ilgili bilgiler oldukça sınırlıdır. Buradaki bilgilere göre Sivas'ta doğan şair, Sarıhatipzâdeler diye bilinen köklü bir aileden ve Muzaffer Sarısözen'in büyük dedelerindedir. Vehbi Cem Aşkun doğum ve ölüm tarihini bilmediğini, fakat şairin XVII. yüzyılda yaşamış olduğunu söylerken⁴ İbrahim Arslanoğlu doğum tarihiyle ilgili herhangi bir tarih vermemektedir.

Şiirlerinden hareketle doğum ve ölüm tarihine yönelik bazı tahminlerde bulunmak mümkündür. Yazmış olduğu "Fihrist-i Âl-i Osmân" isimli kasidesi 1632-1730 yılları arasında saltanat süren Osmanlı padişahlarını konu almaktadır. Kasidede ele alınan son padişah 1730-1754 yıllarında tahtta bulunan Sultan I. Mahmud'tur. Bu da şairin bu iki tarih arasında hayatta olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Şairin, annesi Ümmü Kadın'ın vefatına düşürdüğü tarih 1732'dir. Buradan da şairin 1732'den sonra vefat ettiği neticesi çıkmaktadır.

Doğumuna ait kesin bir bilgi yoksa da Abdülvehhâb Gâzî Menkıbesini hicrî 1100 (m. 1688) tarihinde kaleme aldığı bilgisinden hareketle⁵ XVII. yüzyılın ikinci yarısında doğduğu tahmininde bulunabiliriz.

Ahmed Hamdî'nin babası, Sivas müftülüğü görevinde bulunan Abdurrahman Efendi, annesi ise Ümmü Kadın'dır. Abdurrahman Efendi'nin Ahmed Hamdî'den başka Mustafa⁶ ve Abdullah isimli iki oğlu

² Alim Yıldız, "Sarhatipzâde Ailesi Şairleri", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatipzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011, s. 94-97.

³ Bkz. Alim Yıldız, *Ahmed Sûzî Hayatı ve Şiirleri*, CÜ Yayınları, Sivas 2011, s. 21-31.

⁴ Vehbi Cem Aşkun, *Sivas Şairleri*, Sivas 1948, s. 168.

⁵ İsmail Hakkı-Rıdvan Nafiz, *Sivas Şehri*, (Hazırlayan Recep Toparlı), Sivas 2005, s. 166.

⁶ Nakşi şeyhi olan ve bir de vakfiyesi bulunan Mustafa Efendi, Abdurrahman Efendi'nin büyük oğludur. bkz. Ebubekir Sıddık Yücel, "Sarhatipzâdelere Ait Üç Vakfiye", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatipzâdeler*, s. 16, 18, 22, 29,

daha vardır. Bu zatlardan Seyyid Abdullah Efendi, Sivas müftülüğü görevinde bulunmuş, dinî eserler telif etmiş ve 1732 tarihinde vefat etmiştir.⁷

Ahmed Hamdî'nin her ikisi de şair olan Numan ve Faik isminde iki oğlu vardır. Sarıhatıpzade ailesinin en meşhur isimlerinden biri, Sivas müftülüğü görevinde de bulunan Numan Efendi'dir.⁸ Ahmed Hamdî'nin diğer oğlu Faik hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır.

Ahmed Hamdî'nin eğitimiyle ilgili de bir bilgi bulunmamaktadır. Aile fertlerinin ilmiye sırfından oldukları düşünüldüğünde, şairin de Sivas'ta bulunan medreselerden birinde eğitim gördüğü sonucu çıkar. Şiirlerinde kullandığı kelimeler göz önünde bulundurulduğunda Arapça ve Farsçaya o dillerle şiir yazacak kadar hâkim olduğu anlaşılmaktadır.

İbrahim Aslanoğlu şairle ilgili "Şair, müderris, müftü ve Ulu Cami'nin mütevellisi idi. İstanbul'da öldü, ünlü divan şairi Nabî'nin yattığı mezarlığa gömüldü." ifadelerini kullanmaktadır.⁹

Ahmed Hamdî'nin Nakşî şeyhi olduğu, hacca gittiği, müderrislik yaptığı ve 2 Aralık 1728 tarihinde bir vakıf kurduğu bilinmesine¹⁰ rağmen, hangi medrese veya medreselerde müderrislik görevinde bulunduğuyla ilgili şu ana kadar ulaşılabildiğimiz net bir bilgi bulunmamaktadır.

Arslanoğlu'nun verdiği bilgilerden, şairin Sivas müftülüğü görevi ile mezarının İstanbul'da olduğu hususu şüphelidir. Aile üyelerinden Uğur Sarısözen'in bizzat yaptığı araştırmalarda gerek belediye kayıtlarında gerekse şair Nâbî'nin mezarı civarında böyle bir mezarın varlığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Divanında yer alan kasidelerinden¹¹ de şairin İstanbul'da bulunduğu dair bir netice çıkmamakta, aksine şairin ömrünü Sivas'ta geçirdiğine dair işaretler bulunmaktadır. Çünkü kaside yazdığı kişilerin ta-

⁷ Ali Avcu, "Müftü Abdullah Efendi'nin İki Risalesi", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarıhatıpzâdeler*, s. 165-166.

⁸ Numan Efendi ile ilgili bkz. Salih Şahin, "Sarıhatıpzâde Seyyid el-Hâc Numan Efendi", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarıhatıpzâdeler*, s. 179-231; Hakan Yekbaş, "Sarıhatıpzâdelerden Numan Sabit Efendi ve Bilinmeyen Mi'râciyesi", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarıhatıpzâdeler*, s. 233-271.

⁹ İbrahim Aslanoğlu, *Sivas Meşhurları*, Sivas 2006, C. I, s. 427.

¹⁰ Bkz. Ebubekir Sıddık Yücel, *a.g.m.*, s. 23, 26.

¹¹ Kasideleri için bkz. Recep Toparlı, "Ahmed Hamdî'nin Kasideleri", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarıhatıpzâdeler*, s. 157-163.

mamına yakını Sivaslıdır ve Sivas'ta görev yapan valilerdir. Bu nedenle, Ahmed Hamdî'nin Sivas'ta yaşadığını ve Sivas'ta vefat ettiğini düşünüyoruz. Bununla birlikte mezarının nerede olduğuyla ilgili herhangi bir kayda ulaşılamamıştır.

Ahmed Hamdî'nin *Divan*¹², *Târîh-i Âl-i Osmân* isimli müstakil bir kasidesi¹³ ve *Menâkıb-ı Abdülvehhâb* adını taşıyan bir mesnevisi bulunmaktadır. Şairin bunlar dışında bir başka eserinin olup olmadığı bilinmemektedir.

Menâkıb-ı Abdülvehhâb

Halk arasında Hz. Peygamber'in sancaktarı olarak bilinen Abdülvehhâb Gâzî, Sivas'ta Yukarı Tekke'de türbesi bulunan bir zâttır. Tarihî kişiliği ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamasına rağmen, halk arasında Abdülmelik b. Mervan zamanında ordu komutanlığı göreviyle Sivas'a geldiği ve burada şehit olduğu şeklinde bir inanış vardır¹⁴.

Ahmed Hamdî'nin "Feilâtün Feilâtün Feilün" vezniyle kaleme almış olduğu Abdülvehhâb Gâzî menakıbı 78 beyitten müteşekkildir. Manzumenin tamamına baktığımızda sâde ve samûmî bir anlatım göze çarpar. Zaman zaman vezinde aksamalar görülmektedir. Şairin hem Divarındaki şiirlerde hem de *Târîh-i Âl-i Osman* kasidesindeki şiire hâkimiyeti ve vezin kullanımındaki mahareti göz önünde bulundurulduğunda, vezinde göze çarpan bu aksamalar müstensihatten kaynaklanmış olabilir. *Sivas Şehri*'nde¹⁵ bu menâkıbnameden verilen beytin bizim metnimizdekinden farklı olması da müstensih hatası ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Şairin böyle bir menâkıbnamesi olduğu hem *Sivas Şehri* isimli eserde hem de İsmail Hami Danişmend'in *Destan ve Divan Edebiyatlarında İstanbul Sevğisi* isimli eserinde geçmektedir¹⁶.

¹² Alim Yıldız, *Ahmed Hamdî Divanı*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011, s. 3-20.

¹³ Mehmet Arslan, "Edebiyatımızda Fihrist-i Şâhânlar ve Sivaslı Ahmed Hamdî'nin Fihrist-i Âl-i Osmân'ı", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarıhatîpzâdeler*, s. 143-156.

¹⁴ Menkıbevi hayatıyla ilgili bkz. İsmail Hakkı-Rıdvan Nafiz, *age*, s. 165-167.

¹⁵ Bkz. İsmail Hakkı-Rıdvan Nafiz, *age*, s. 166.

¹⁶ İsmail Hami Danişmend, *Destan ve Divan Edebiyatlarında İstanbul Sevğisi*, İstanbul 1941, s. 10; Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1988, s. 128.

Günümüze kadar bulunamayan bu metin, Süleymaniye Ktp. H. Şemsi-F. Güneren Blm. No: 38'de kayıtlı yazma mecmuanın 90b-91a sayfalarında yer almaktadır.

Diğer menâkıbnâmelerde olduğu gibi bu menâkıb da halk muhayyilesinin bir ürünüdür. Şair halkın mahsülü olan bu menâkıbı düzenleyerek kaleme almıştır. Durumun böyle olduğu şiirin başında verilen "Sivas'da medfûn Abdülvehhâb Gazî'nin elsine-i ehl-i Sivas'da menâkıbı bu vech üze meşhûrdur. El-ilmü inde'llâh" ibaresinden anlaşılmaktadır¹⁷.

Ahmed Hamdi, arkadaşlarıyla bir gün türbeyi ziyarete geldiklerinde dostlarının kendisinden burada yatan zatın kim olduğuna dair bilgi istemeleri üzerine bu menakıbı kaleme aldığını ifade etmektedir (Beyit: 54-59).

Menakıbnâmeye göre Abdülvehhâb Gâzî, birçok gazaya katılmış, Gâzî namını almış tabînden bir kişidir. Emevî halifesi Hişam b. Abdülmelik hicri 113 (m. 731-732) yılında İbn-i Şebîb'i komutan tayin ederek Anadolu'yu fethetmiştir. Abdülvehhâb'ın da içinde bulunduğu bu ordu Rum askerleriyle birçok savaş yapmış, Sivas'ı almak için yapılan şiddetli bir savaşta çok zayıt verilmiş ve bu esnada hem komutan İbn-i Şebîb hem de Abdülvehhâb Gâzî şehit olmuştur (Beyit: 8-30). Melik Danişmend döneminde Sivas fethedilmiş, Danişmentlilerden sonra Sivas Selçukluların eline geçmiş ve Selçuklu emirlerinden Çakır Bey rüyasında Abdülvehhâb'ı görmüş, Abdülvehhâb bu zattan bir su ağzında bulunan bedenini oradan çıkarmasını istemiştir. Ertesi gün şehir halkına rüyasını anlatan Çakır Bey, rüyasında gösterilen yere giderek sanki canlı gibi duran Abdülvehhâb'ın kanlı bedenini oradan alarak bugünkü bulunduğu yere defnetmiş ve birçok vakıf kurmuştur (Beyit: 30-48). Sürekli olarak ziyaret edilen bu kabir, Osmanlı sultanı II. Bayezid döneminde türbe haline getirilmiş, üzerine kubbe yapılarak tezyinatta bulunmuş ve padişah fermanı ile vakıf tesis edilmiştir (Beyit: 49-52).

Ahmed Hamdî bundan sonra bu menâkıbı yazma sebebini anlatır (Beyit: 54-59) ve "Söz tamâm oldu duâ eyleyelim/Sıdk-ı niyyetle recâ eyleyelim" diyerek Cemâleddin Aksarayî'nin kabrinin de bu türbenin yakınında olduğunu ifade ettikten sonra, burayı ziyarete gelenlerden kendisi için de hayır dua isteğinde bulunarak şiirini tamamlar (Beyit: 60-78).

¹⁷ Menâkıbnâmelerin yazar özellikleri için bkz. A. Yaşar Ocak, *age.*, 36-37.

Metin

Ĥabbezâ ravza-ı cennet-âsâ
Nevvera'llâhu Teâlâ ebedâ

Ĥible-i ehl-i şalâh u âdâb
Merķad-i Ĥazret-i Abdülvehhâb

Ĥâkidir tûde-i misk ü 'anber
Bâdi Firdevs-i fezâsından eser

Ehl-i ĥacâta bu oldu 'Arafât
Bunda ĥâsıl olagelmiş ĥacât

Gerd-i hem-haşşiyet-i kühl-i cilâ
Sengidir cevher-i iksîr-i şafâ

Bu idi naķlde taĥķîķ-i kelâm
Cünd-i İslâmda ġâzî-yi benâm

Âl [ü] aşĥâbıyla olmuşdı nedîm
Mişli hem' ilm ü şecâ'atda 'adîm

Ĥahramân idi ġazâda meşelâ
Himmeti meşhûr idi beyne'l-a'dâ

'Aşrının fazlıyla mümtâzıydı
Tâbî'în içre adı Ĥâzî'yidi

10 Müslimîn 'askerine rehber idi
Cümlesinden bu dilârâ er idi

Çok ġazâ etmişidi fetĥe ĥarîn
'Âdet olmuşdı ġazâ aña hemîn

Şam'da 'Abdûmelikin oġlı Hişâm
Tutdı çün şadr-ı ĥilâfetde maķâm

Böyle olmuş idi târîhi beyân
Hicret-i Fahr-i cihândan o zamân

Dâhil olmuşdı yüz on üç sâli
İstimâ' eyle olan ahvâli

Eyledi İbn-i Şebîbi serdâr
Rûma 'azm eyledi cünd-i ebrâr

Her taraf 'asker idüp ceng-i cihâd
Dâim eyler idi fetḥ-i bilâd

Cünd-i İslâm başub Rûm'a kadem
Verdiler Kayşer-i ..ma¹⁸ elem

Düşmen-i dîn ile cenk eylediler
Kâfire 'âlemi teng eylediler

Ol zamân belde-i Sîvâs meger
'Asker-i Kayşere olmuşdı maḡar

20 Hem metîn idi kılâ' u sûrı
Bu idi memleketin ma'mûrı

Bunda çok cenk-i mesâff eyledi nâs
Döndi bismilgehe şehri Sîvâs

Eyledi şehre cihâd ehli hücum
Her taraf eylediler ceng-i 'umûm

Müşrikîne bu gazâ dâğ oldı
Hûn-ı a'dâ Kıızıl Irmağ oldı

Cenk ederdı bu gazâda bî-bâk
Şaf-be-şaf düşmeni eylerdi helâk

---

¹⁸ Kelime okunamamıştır.

Tercemânı sırr-ı şimşîr idi
Düşmana elçi giden Şîri idi

Dağı pür-âteş iken ceng-i mesâff
Oldı devletli o dem fevte muzâf

Müşrikîn ol dem 'îd eylediler
Çünkü merhûmı şehîd eylediler

Hem şehîd oldu o gün İbn-i Şebîb
Çün zuhûr etdi bu ahvâl-i ğarîb

Olmadı feth naşîb âhîr-i kâr
Kâfire oldu maqarr bu diyâr

30 Tâ zuhûr etdi Melik Dânişmend
A'nî ol şâh-ı sa'âdet-peyvend

Düşmen-i dîni idüp kahr-ı esîr
İtdi bu beldeyi feth ü teşîr

Münkariz oldu bunun silsilesi
Kalmadı mesned-i şâhda kesî

Oldılar 'adl ile Rûm sultânı
Âl-i Selçûkun erüp evânı

Şehr-i Sîvâsa olup hâkim o dem
Nâmı Çakır Bey idi ehl-i kerem

Bu selâfîn ümerâsından idi
Bu mülûkûn vüzerâsından idi

Gece rû'yâda o sâhib-irfân
Bir 'aceb vâkıayı gördi 'ayân

Ki leb-i cûyda hûn-âğişte
Hâk-i hûn ile vücûdî şüste

İdüp ol vâli-i zî-şâna hitâb
Didi hâlâ benim Abdü'l-Vehhâb

Sen de gel hayr ile âşâr eyle
'Âleme naqşımı izhâr eyle

40 Mütenebbih olıcağ ol vâli
Etdi taḥkîke heves ahvâli

Subḥ-dem cem' idüp ol mihr-i dilîr
Bu şehir ḥalkını etfâl ü kebîr

Eyledi vâkı'asın naql ü beyân
Gördüğü vech ile evşâfın 'ayân

Cümle nâs ile maḥallinde ṭurup
Buldılar naqşını yerden çıkarup

Hep beyân itdiği vech üzre şıfât
Gûyiyâ var daḥı cisminde ḥayât

Defn idüp bu ser-gevherânı
Eyledi nice nice iḥsânı

Nice evkâf ile ikrâm itdi
Fuḳarâ zümresine iṭ'âm itdi

O zamândan berü ehl-i iḥlâs
İtdiler ḳabr ziyâretine ḥâş

İ'tibâr itdi selâḫn ü mülûk
Eyleyüp râh-ı ḥülûşına sülûk

Geçdi bu resm ile hayli müddet
Âl-i 'Osmâna irişdi devlet

50 Bâyezîd ol şeh bir 'adl-i velî
Ki bu hânedânda yokdur bedeli

Yapdı bu merqadi tezyîn itdi
Haqq ile vaqfını ta'yîn itdi

Yapdırıp üstüne bu resme kubbâb
İtdi bu vech ile ihrâz-ı şevâb

Mu'teberdir dağı halk içre henüz
Dağı efzûn ide Haqq rûz-be-rûz

Bir gün ihvân ile olup hem-râh
Bu ziyâretgehe geldik nâgâh

Dediler kim ola bu kutb-ı cihân
Ne zamân oldu bu hâk içre nihân

Sergüzeştin bize takrîr eyle
Bildiğin mertebe tahrîr eyle

Herkesin tâ ola ma'lûmı bu kes
İdeler semt-i hulfûşına heves

Eyledim sözlerini ol dem işgâ
Redd olunmaz sühan-ı ehl-i şafâ

Rûh-ı pâkinden idüp istimdâd
Eyledim hâlini nazm u inşâd

60 Söz tamâm oldu du'â eyleyelim
Şıdğ-ı niyyetle recâ eyleyelim

Rûz-ı maşşerde ola bana şeffî
Bu sebeble vire Hâk kâdr-i refî

Hâk Teâlâ yerini nûr itsün
Hem tecellî ile mesrûr itsün

Hem-civârında olan ehl-i kûbûr
Olalar cümle günehten mağfûr

Evliyâ merkadidir etrâfı
Şülehâ medfenidir eknâfı

Aksarâyî ki Cemâleddîndir
Her kerâmâtıyla şöhret-bîndir

Hâric-i kûbede medfûn olmuş
Kabri envâr ile meşhûn olmuş

Bunda âdâbıyla eyle harekât
Âhîretde bulasın fevz ü necât

Ey Hudâvend-i 'azîmü's-şânım
Ey benim Hâlık-ı zî'l-işânım

İtme ihsân kapusun bendeñe sed
İtme ben bendeñe ol derdine red

70 Enbiyânın şeref [ü] şânı için
Âl [ü] aşhâbının irfânı için

Tâbi'in ü şülehâ hürmetine
Gâziyân [u] şühedâ hürmetine

Ehl-i 'aşkıñ şehirî âhu için
Evliyânın dil-i âgâhu için

Rûz-ı maşşerde koma Hâmîdîyi zâr
Ola pâ-beste-i zincîre-i nâr

Pertev-i rahmetiñ işrâk eyle
'İttikâ silkine ilhâk [eyle]

Defter-i cürmine çek haţt-ı 'afv
Nâmını eyle o defterde maşşv

'Âlem-i şümme denânıñ şâhu
Ola maşşerde şefâ'at-hâhu

Vire zâirlerine Rabb-i celîl
Her bir haţveye biñ ecr-i cezîl

78 Hem budur cümle muhibbâna recâ
Bu fakîre ideler hayr du'â

KAYNAKÇA

- Arslan, Mehmet, "Edebiyatımızda Fihrist-i Şâhânlar ve Sivaslı Ahmed Hamdî'nin Fihrist-i Âl-i Osmân'ı", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatîpzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011..
- Aslanoğlu, İbrahim, *Sivas Meşşurları*, Sivas 2006.
- Aşkun, Vehbi Cem, *Sivas Şairleri*, Sivas 1948.
- Avcu, Ali, "Müftü Abdullah Efendi'nin İki Risalesi", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatîpzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011..
- Danişmend, İsmail Hami, *Destan ve Divan Edebiyatlarında İstanbul Sevşisi*, İstanbul 1941.
- İsmail Hakkı - Rıdvan Nafiz, *Sivas Şehri*, (Hazırlayan Recep Toparlı), Sivas 2005.
- Levend, Agah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1988.
- Ocak, Ahmet Yaşar, Kutlu, Mustafa, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul 1986.
- Ocak, Ahmet Yaşar, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıb-nâmeler*, Ankara 1997.
- Pala, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara tsz.
- Şahin, Salih, "Sarhatîpzâde Seyyid el-Hâc Numan Efendi", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatîpzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011.
- Toparlı, Recep, "Ahmed Hamdî'nin Kasideleri", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatîpzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011.
- Yekbaş, Hakan, "Sarhatîpzâdelerden Numan Sabit Efendi ve Bilinmeyen Mi'râciyesi", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatîpzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011.
- Yıldız, Alim, "Sarhatîpzâde Ailesi Şairleri", *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarhatîpzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011.
- _____, *Ahmed Hamdî Divanı*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011.

- _____, *Ahmed Sûzî Hayatı ve Şiirleri*, CÜ Yayınları, Sivas 2011.
- Yücel, Ebubekir Sıddık, "Sarhatipzâdelere Ait Üç Vakfiye", *Kültür Tarihinde Sivaslı Bir Aile Sarhatipzâdeler*, Buruciye Yayınları, Sivas 2011.